

Nr 2 2011

KUSTPOSTEN

— *Organ för KA 2:s Kamratförening* —

KUSTPOSTEN

Organ för KA 2:s Kamratförening

Nr 2 2011 årgång 73

Utges av KA 2:s Kamratförening

Ansvarig utgivare: Peter Glimvall

Redaktionskommitté: Kent Alritzson,
Ulf Sejlert, Jan-Åke Samuelsson,
Gustav Karlsson

Layout: DAG ÅSHAGE
telefon: 0455-482 18

Kamratföreningen styrelse

Ordförande: Peter Glimvall
Vice ordförande: Kent Alritzson
Sekreterare: Kent Alritzson
Vice sekreterare: Yvonne Wirbrand
Kassör: Sune Persberg
Ledamot: Göran Göransson
Suppleanter: Olle Melin
Erling Holmberg
Klubbmästare: Lars Iger
(adjungerad till styrelsen)

Kamratföreningens utbud av KA-produkter

Kavajmärke 80:-
Medlemsnål 45:-
Slips KA 2 50:-
Slips KA 50:-
Livrem 120:-
Manchettknappar KA 150:-
KA 2 Idrottshistoria,
Nattlig patrullorientering 30:-
Eskil Nyström och Marinens
Hemvärnsmusikkår Kassett 60:-
Vykort Kungsholms fort (4 st) 10:-
Vykort Rosenholm (3 st) 10:-
CD Karlskrona Kustartilleriregemente 100:-

Ring kassören Sune Persberg för beställning
telefon 0455-274 56

Varorna levereras, när betalning skett.

Om varorna skickas tillkommer porto minst 20 kronor.

Postgiro: 98067 -2

Bankgiro: 5584-9483

Omslagsbild:

Officersfanvakt under ledning av löjtnant Benny Larsson samt fanborg med fanor från I 11, KA 2, KA 2 kamratförening och Flottans män.

Kamratföreningens adress

KA 2:s Kamratförening
Box 527
371 23 KARLSKRONA
Telefon: 0455 - 866 22 (v sekr)
Postgiro: 9 80 67 - 2
Bankgiro: 5584-9483
Medlemsavgift: 125 kronor

Bildhäfte om KA 2

förläggningsplatser

Häftet kostar 60 kr och vill Du ha det hemskickat tillkommer porto om 10 kronor. Du kan beställa genom att sätta in 70 kr på postgiro 97 05 88-0

Gräsvik och dess historia

Boken kostar 60 kronor plus porto

Befästningspark Karlskrona

Boken kostar 50 kronor plus porto

KA 2-boken

kostar 100 kronor plus porto 60 kronor

Sommarreflektioner

Kamrater, när ni läser detta får vi väl alla tyvärr konstatera att sommaren är slut för denna gång. Men jag hoppas att ni har haft en fin sommar med avkoppling, umgänge med familj och vänner, god mat och dryck, sol och bad och kanske någon resa i vårt vackra land eller utomlands.

Under sommarledigheten brukar det alltid bli tillfälle för reflektion och eftertanke, en möjlighet att summera vad som hänt den senaste tiden och vad det kan innebära för framtiden. I år är det 75 år sedan vår kamratförening bildades, och detta medför säkerligen att flera av er, precis som jag, kan stämma in i första strofen i dikten om Fänrik Stål, nämligen att ”till flydda tyder återgår min tanke än så gärna”?!

När jag i början på april i samband med det ryska örlogsbesöket stod tillsammans med några ryska sjöofficerare på trappan till Norra Befälshuset på Kungsholmsfort, slog mig tanken att det var exakt 30 år sedan som den sovjetiska U-båten benämnd U 137 gick på grund i Gåsefjärden. Jag vet att flera av er kamrater då var djupt engagerade i denna så kallade ”incident”, som också blev upptakten till 80-talets alla U-båtsjakter. 1981 var den ryska U-båten representant för en potentiell fiende, en mäktig stormakt med militära muskler och därtill förmåga att angripa oss och Västeuropa om så skulle anses nödvändigt. 2011 är arvtagarna till denna stormakt, den ryska krigsmakten, våra gäster och vi umgås i vänskaplig anda och visar upp våra fartyg och bjuder in dem till Kungsholmsfort. Det var en tänkvärd syn att nu se ryska sjöofficerare och matrosar strosa runt i fortparken och likt japanska turister stillsamt fotografera byggnader och plantor! Långt ifrån den bild som vi då hade av rysk militär en kulen höstdag 1981 när den sovjetiska örlogsflottan närmade sig den svenska territorialhavsgränsen som en maktdemonstration och påtryckning för att Sverige skulle frige U-137.

I början av augusti besökte jag Halmstad med anledning av att den Halländska residensstaden i år utgjorde målet för Tall Ships Races. Vilken fantastisk syn att se dessa 70 segelfartyg förtöjda längs Nissan och i industrihamnen. Bland de större fartygen syntes Gloria från Colombia, Mir från Ryssland och Christian Radich från Norge. I bilen på väg hem igen funderade jag över när vi i Örlogsstaden Karlskrona åter skall få en möjlighet att på hemmaplan stifta bekantskap med dessa maritima skönheter och få uppleva en riktig seglarfest värd namnet igen?

I sommar har också Norge stått i centrum för våra reflektioner, inledningsvis med positiva förtecken, men

därefter med tragik, sorg och bestörtning. I juni genomfördes det 33:e Nordiska militära kamratföreningsmötet i Norge, och längs Karl Johan marscherade nationskontingenterna fram för att delta i invigningsceremonin på Rådhusplatsen. Som stolt fanbärare i spetsen för den svenska styrkan marscherade vår kamrat Ola Truedsson, nuvarande regementschef för Amfibieregementet, och i truppen gick som vår föreningsrepresentant klubbmästare Lars Iger. Mötet blev synnerligen lyckat och återigen befastes den nordiska gemenskapen. Attentaten och mordet den 22 juli i Oslo och på Utöja slog brutalt sönder den nordiska idyllen och djup förstämning sänkte sig över Norge, Sverige och övriga världen. Vi delar våra norska kamraters sorg och sänder dem våra kondoleanser och vårt löfte att tillsammans med dem stå upp och verka för frihet, demokrati, öppenhet, humanism och respekt för alla medmänniskor!

Peter Glimvall

Avslutning av den första frivilliga utbildningsomgången vid Marinbasen!

”GMU skall avslutas med en ceremoni för att markera slutet på det första utbildningssteget på väg mot ett fortsatt engagemang inom Försvarsmakten”.

Denna skrivning återfinns i Hökvarterets instruktion för Grundläggande Militär Utbildning (GMU) inom Försvarsmakten, och det var en order som vi på Marinbasen tog till oss på allvar och tänkte genomföra på ett högtidligt sätt.

Det var 174 förväntansfulla och frivilliga rekryter som ryckte in till Marinbasen den 31 januari för att genomföra sin GMU. Av dessa återstod inför examensceremonin 158 rekryter som var godkända och som därmed hade möjlighet att fortsätta med en provanställning inom marinen i syfte att anställas som soldat, sjöman eller gruppbefäl. Av de 158 godkända rekryterna var det 142 som hade anmält att de ville fortsätta inom Försvar-

smakten. Men innan provanställning eller en återgång till det civila livet tog vid, var det dags att genomföra en högtidlig avslutningsceremoni.

På morgonen den 29 april, under en knallblå himmel och strålände sol, ställde hela Utbildnings- och Insatskompaniet af Trolle med befäl och rekryter upp på Trolle kaserngård tillsammans med en officersfanvakt under löjtnant Benny Larssons ledning, en fanborg med fanor från I 11, KA 2, KA 2 kamratförening och Flottans män, samt Marinens hemvärnsmusikkår under ledning av hemvärnstrumslagare Johan Welander. Kamratföreningens fana fördes av vår vice ordförande Kent Alritzson och regementsfanan av 1. sergeant Oskar Sandström. Efter avlämning till bataljonschefen klockan 0900, avmarscherade hela styrkan med musikkåren och bataljonsledningen i täten. Marschen gick längs Drottningga-

Marinens Hemvärnsmusikkår under ledning av hemvärnstrumslagare Johan Welander i täten för fanborg och den Marina Insats- och utbildningsbataljonen.

tan, Ronnebygatan, Smedjegatan, Stortorget och ner för backen på Kyrkogatan och vidare ut till Stumholmen och fram till planen framför Marinmuseum.

Vid Marinmuseum väntade bland andra Chefen för produktionsledningens marinavdelning flottiljamiral Jonas Haggren, GMU införandesamordnare överste Lars Hammarlund samt Marinbaschefen kommendör Håkan Magnusson. Efter det att kommendör Magnusson talat till rekryterna, delade flottiljamiral Haggren ut diplom och bokgåvor till de rekryter som utsetts till "bäste rekryter" respektive "bäste kamrater". Utdelningen följdes av fanfar av Hemvärnsmusikkåren, och därefter bjöds det in till kaffe och guidad rundtur på Marinmuseum. Därmed var den ceremoni som var beordrad i GMU-instruktionen avslutad, och förhoppningsvis på ett sådant sätt att alla deltagare bär med sig dagen som ett högtidligt minne för framtiden, framförallt rekryterna som numera är våra unga kollegor i Marinen.

Peter Glimvall

Rekryterna marscherar fram plutonsvis.

Med spel och flygande fanor har tåget nått Stumholmen.

Foto: Håkan Jönsson

Rekryterna uppställda framför Marinmuseum inför examensceremoni

Fortchefsmiddagen 2011

Som traditionen bjuder genomfördes årets fortchefsmiddag på Kungsholmsfort en strålande vacker och solig försommardag, en dag då fortparken var klädd i sin allra fagraste skrud. Och att fortchefsmiddagen är en tradition väl värd att bevara, apostroferades i år särskilt genom att den uppmärksammades av pressen. Det var Blekinge läns tidning som hade fotograf och reporter inledningsvis på plats i syfte att göra ett reportage om denna unika institution och låta allmänheten få ta del av vår verklighet.

Fortchefsmiddagen genomfördes den 20 maj, och i år var det 12 tidigare fortchefer som hade hörsammat inbjudan. Som särskilt inbjuden gäst deltog Maria Olsson, Fortifikationsverkets lokala chef i Karlskrona, och därmed också statens ägarföreträdare för Kungsholmsfort.

Fortchefsmiddagen inleddes traditionellt med samling i parken framför Norra befälshuset där undertecknad hälsade alla välkomna och gav en kort resumé över den verksamhet som idag bedrivs på fortet och i övrigt inom Karlskrona garnison. Därefter förflyttade sig sällskapet

genom parken och beundrade samtidigt de senaste tillskotten i faunan, bland annat de växter som hemförts av HMS Karlskrona efter hennes deltagande i operationen ATALANTA II utanför Afrikas ostkust. Promenaden avslutades i filmsalen, där fortadjutanten Lennart Larsson, till publikens ljudliga uppskattning, förevisade årets utgåva av Kungsholmsfilmen.

Efter bastu och tvgning vidtog fortchefsmiddagen. Bordet var vackert och stämningsfullt dukat och anrättningen smakade förträffligt - ett stort tack till Cicci och Yvonne från köket Trolle.

Kvällen fortsatte i gemenskapens och minnenas tecken, och alldeles för fort blev klockan 2200 och det blev dags att embarkera stridsbåten för återfärd till Kungsbron.

Min förhoppning, och övertygelse, är att vi nästa år fullföljer traditionen, och åter samlas i denna unika miljö för en gemensam fortchefsmiddag.

Peter Glimvall
Fortchef nr 78

Roland Hultgren och Åke Jeansson beundrar nytillskotten i Fortparken.

Gästerna anländer till Kungsholmsfort med Stridsbåt ur Båtenheten. Här har Birger Werner och Göran Boijsen precis landstigit.

Fortparken den 20 maj

Foto: Lennart Larsson

Middagsbordet festligt uppdukat i Norra befälshuset. Nu är stämningen på topp bland alla deltagare.

Den klassiska Fortchefsbilden: Här syns alla deltagare i Fortchefsmiddagen 2011. Nedersta raden: Rolf Lindén, Roland Hultgren, Maria Olsson och Peter Glimvall. Rad 2: Bo Arnesson, Lennart Larsson, Birger Werner och Fredrik Hansson. Rad 3: Åke Jeansson, Klas Levin och Göran Boijesen. Rad 4: Johan Lindberg, Günter Villman, Karl-Johan Andersson och Per Engkvist.

Nytt från fronten

*Projektet "Aldrig ge upp" startar med bevakning av skyddsobjekt i skärgården. Landsättning från stridsbåt.
Foto: Benny Larsson*

I förra numret av vår tidning kraftsamlades reportageserien "Nytt från fronten" till att rapportera om den första frivilliga rekrytomgången på Marinbasen. Då hade rekryterna kommit fram till projektet "skyddsvakt", och befann sig tidsmässigt ungefär mitt i sin GMU (Grundläggande militära utbildning). I detta nummer av Kustposten skall jag fortsätta och avsluta redovisningen av denna GMU.

Efter projektet "Skyddsvakt" följde en "individuell vecka", där varje rekryt fick möjlighet att komplettera sin utbildning och förbereda sig för sin kommande verksamhet inom Försvarsmakten.

Projektet "Aldrig ge upp" följde därefter. Detta projekt hade karaktären av en överlevnadsövning, och satte rekryten på hårda prov. Huvuddelen av bilderna i detta nummer kommer från denna del av GMU. Överlevnadsveckan genomfördes som en samövning för rekryterna från Marinbasen och aspiranterna från Sjöstridsskolan. Som övningsledare svarade örlogskaptenen Max Johansson (SSS) och som biträdande övningsledare kaptenen Magnus Persson (MarinB), bägge officerare med ett förflutet på KA 2.

Projektet startades upp med några dagars verksamhet i och runt Örlogshamnen. Därefter bussades rekryter och aspiranter upp till Kosta, där övningen gick in i en ny och tuffare fas. Under några dagar i fält fick de pröva på att inledningsvis enskilt och därefter i grupp överleva i terrängen under bar himmel, utan förplägnad, tält eller övriga kamraters

närvaro. De rekryter som före upptransporten till Kosta hoppat över frukosten i syfte att få sova en kvart till, ångrade sig bittert när de upptäckte att ryggsäcken med skaffning låstes in i ett förråd och att ingen lagad mat skulle tilldelas dem de närmaste dygnen. Men alla bet ihop, löste sina uppgifter på ett mycket bra sätt och kunde efter ett par dagar återsamlas i Kosta läger och där utspisas med ett lagat mål mat.

Därefter vidtog återtransport med buss till basen i Karlskrona. I vilket fall var det den information som rekryterna delgavs. Men i höjd med Rosenholm ändrades planerna, och rekryterna fick ytterligare ett dygn i fält, innan transporten fortsatte in till Trossö.

Rekryter, aspiranter och befäl urlastade bussarna vid Kungsplan, och i slutet ordning marscherade hela kompaniet fältutrustat genom staden och fram till Örlogsbasen. En mäktig syn för alla betraktare och ett synligt bevis på "den levande örlogsstaden Karlskrona".

Vid Högvakten på Amiralitetsplatsen stod övningsledningen uppställd, och kunde där konstatera när truppen marscherade förbi, att övningen genomförts på ett bra sätt och att rekryter och aspiranter genomfört projektet "aldrig ge upp" med godkänt resultat.

Det avslutande projektet "avslutning" tog därefter vid, och det hela avslutades med en högtidlig avslutningsceremoni fredagen den 29 april. Men detta redovisas på annan plats i tidningen.

Peter Glimvall

Löjtnanterna David Johansson och Benny Larsson njuter i vårvärmen av en mugg kaffe.

Rekryterna på plats i Kosta läger. Visitation av den utrustning som skall medföras under överlevnadsdygnen.
Foto: Benny Larsson

1.sergeant Samuel Lange har färdigställt sin enskilda förläggingsplats.
Foto: Benny Larsson

Äntligen tillbaka i lägret – äntligen en tillredd måltid!
Foto: Benny Larsson

Övningen fortsätter överraskande på Rosenholms övningsfält. Ytterligare ett dygn i fält.
Foto: Benny Larsson

Efter "ensamdygnet" så återsamlas grupperna igen för att fortsätta övningen i Kosta. Foto: Benny Larsson

*Anfall i gryningen! Foto:
Benny Larsson*

Tre hårda löjtnanter urlastar tillsammans med truppen på Kungsplan. Från vänster Niklas Lauinger, Oscar Netterström och David Johansson. Foto: Benny Larsson

Som i forna dagar – övningen avslutas med förbimarsch genom Karlskrona. Foto: Benny Larsson

Övningsledningen uppställd vid Högvakten. Längst till höger i bild syns övningsledaren örlnkn Max Johansson spana efter truppen. Intill honom bitr. övningsledaren kn Magnus Persson Foto: Benny Larsson

Rysen kommer!

Korvetten Geyzer lägger till i Handelshamnen Foto: Håkan Jönsson

I gryningen måndagen den 11 april kunde ryska flottan siktas vid Utklippan. Det var två fartyg ur Nanuchka-klassen, korvetterna Zyb och Geyzer, som i morgondiset passerade Kungsholmsdjupet för att någon timme senare förtöja i Handelshamnen. Det blev starten för ett fyra dagar långt örlogsbesök i Karlskrona.

Den ryska flottstyrkan stod under befäl av Chefen för Marinbasen i Baltisjk, konteramiralen Alexander Nosatov, och bestod av totalt 180 man, varav 60 officerare. Fartygschefer var kommendörkaptenerna Anatolij Tihov (Zyb) och Ruslan Derkach (Geyzer).

Besöket inleddes på Marinbasen, där en honnörsstyrka och fanvakt ur den Marina Insats- och Utbildningsbataljonen under befäl av 1. sergeant Marcus Olsson var uppställd. Konteramiral Nosatov inspekterade styrkan, och därefter vidtog en mottagning i Mönstersalen där Marinbaschefen Håkan Magnusson hälsade välkommen. Efter ömsesidigt utbyte av gåvor, gav sig sällskapet upp till Rådhuset där landshövdingen, kommunens representanter och länspolismästaren väntade. Efter överlämnande av minnesgåvor minglades det en stund, innan konteramiralen bjöd in till lunch ombord på Geyzer. Lunchen visade sig vara typisk rysk, med borden i gunrummet dignande av kallskuren mat, blinier med kaviar och inte minst, vodka, vin och konjak. Till detta serverades korbullar, bortsj, panerad fisk och slutligen efterrätt. Traditionella tal och skålar hölls. Inledningsvis skålades det för Hans Majestät Konungen, därefter för kvinnan och avslutningsvis för alla sjömän till havs.

Chefen för Marinbasen, kommendör Håkan Magnusson, hälsar konteramiral Nosatov välkommen till Marinbasen. Foto: Håkan Jönsson

Honnörsstyrkan under 1.serg Marcus Olsson uppställd för inspektion. Foto: Håkan Jönsson

Fram till torsdag lunch erbjöds de ryska gästerna ett omfattande besöksprogram. Redan på tisdagen var det ett femtiotal av gästerna som embarkerade Rödnäbba för att ta sig ut till Kungsholmsfort. Guide under besöket på fortet var vår kamrat Olle Melin, som på sedvanligt inspirerande och kunnigt vis delgav officerare och matroser fortets historia. Jag som fortchef fick möjlighet att tillsammans med fortadjutanten Lennart Larsson hälsa välkommen till ön och bjuda gästerna på kaffe med bröd. Sannerligen en märklig känsla att stå på Norra befälshusets trappa tillsammans med ryska sjöofficerare!

Andra besöksmål under dagarna var guidad rundtur i Karlskrona, besök på Dykeri- och Navalmedicinskt centrum (DNC) och Sjöstridsskolans (SSS) byggnader på Lindholmen.

Ryssarna är mycket intresserade av historia och äldre byggnader och det fotograferas flitigt. Vid besöket på DNC uppmärksammades bilder från 1981 på U137 och fartygschefen i tornet på ubåten. Även om huvuddelen av besökarna var unga och kanske inte ens var födda vid händelsen, så är den känd av alla. Spontana kommentarer hördes om att ubåten hade haft problem med navigationsutrustningen (!)

Mottagning i Modellsalen. Från vänster kommendörkapten Ruslan Derkach, kommendör Håkan Magnusson, konteramiral Alexander Nosatov och kommendörkapten Anatolij Tihov. Foto: Håkan Jönsson

Landshövding Gunvor Engström överlämnar Blekinges gåva till den ryske styrkechefen under överinseende av stadens grundare Carl XI och kommunfullmäktiges ordförande. Foto: Håkan Jönsson

Fortchef och fortadjutant tillsammans med ett par ryska sjöofficerare på trappan till Norra befälshuset. Foto: Håkan Jönsson

Olle Melin guidar på fortet. Här vid minnesstenen över KA 2 intill Södra befälshuset. Foto: Håkan Jönsson

En av fordonsförarna under besöket var löjtnant Lars Thurén, f.d. KA 2. Foto: Håkan Jönsson

De ryska korvetterna under paradflaggning i Handelshamnen. Foto: Håkan Jönsson

Fotbollsmatch på Rosenholm. De bägge lagen samlade före avspark! Foto: Per Gunnarsson

Som vanligt vid örlogsbesök organiserades även sportevenemang. Det genomfördes en innebandymatch och en fotbollsmatch. Fotbollskampen avgjordes på f.d. exercisplanen på Rosenholm. Denna match, såväl som innebandymatchen, fick se de svenske som segrare.

På torsdagen var så örlogsbesöket slut, och på eftermiddagen hade många samlats för att se den ryska flottstyrkan

lämna Örlogsstaden. I ett moln av rök kunde karlskronaborna se den ryska styrkan lämna Handelshamnen och glida ut på fjärden för att någon timme senare försvinna vid horisonten. Ett i alla stycken lyckat örlogsbesök var därmed tillända.

Peter Glimvall

Örlogsbesöket är avslutat och korvetterna lämnar handelshamnen under kraftig rökutveckling. Foto: Per Gunnarsson

Vårutflykten den 18 maj

Den vackra vårdagen den 18 maj var vi ett 25 tal kamrater som samlades för avfärd med buss till Karlshamn för att besöka delar av Karlshamns sedvårdheter. Första programpunkt bestod av besök på Punschmuseet . Där mötte guide från Karlshamns museum upp, som under vår rundvandring i museet berättade om punschstillverkningens historia i Karlshamn. Vår medlem Göran Göransson visade oanade kunskaper i den punschstillverkning som förevarit i Sverige och i Karlshamn i synnerhet.

Få drycker är så besjungna som punschen. Poeter och trubadurer har alltsedan Bellmans dagar prisat dess smak och utseende. För skämttecknarna var punschen ett tacksamt ämne. Punschverandan och lusthuset, som minner om tider då man under varma sommarkvällar drack den kalla punschen, finns bevarade på flera ställen i Karlshamn och åtskilliga är historierna om hur den varma punschen under kalla vinterkvällar dracks på stadens stadshotell. Ägarna till punschfabrikerna tävlade med sin punsch vid olika industrimässor över hela världen. En samling medaljer från C G Bergs punschfabrik finns på etiketten till punschen ”Karlshamn Punsch” och i original från J N von Bergen & Son på Karlshamns Punschmuseum. Dessa medaljer visar att framgångarna för företagets produkter var många. För den, som tror att reklam är något, som ”uppfunnits” i dag, bör ta sig en titt på de reklamskyltar om punsch, som finns på museet.

Besöket i Punschmuseet avslutades som sig bör med en provning av den ädla drycken. Därefter begav vi oss till Skottbergska Gården.

Skottsbergska Gården som uppfördes år 1766 är en av landets bäst bevarade köpmannagårdar från äldre tid. Namnet har gården fått från handelsmannen A J Skottsberg som ägde gården mellan 1831 och 1856. Efter att ha fått en fyllig redovisning kring gårdens historia av vår guide var det dags för lunch på Gourmet Grön i Karlshamn.

Punschmuseum i Karlshamn Foto: Kent Alritzson

Guiden från Karlshamns museum berättar om punschens historia Foto: Kent Alritzson

Inför avfärden från Karlskrona Foto: Kent Alritzson

Gunnar Antonsson ivrigt lyssnande Foto: Kent Alritzson

Intresserade lyssnare Lennart Lindqvist och Björn Wallmert Foto: Kent Alritzson

Efter lunchen embarkerade vi båten som tog oss den korta sjöturen ut till Kastellet. Kastellet visade upp sig i underbart vacker syrenblomning. Denna tid på våren är den bästa tid för

ett besök på Kastellet. Vår guide från föreningen Castellaterna Birgitta Cleyndert gav oss en ordentlig historielektion i Bodekull sedermera Karlshamns historia.

John-Erik Johnsson med hustru Ingrid Foto: Kent Alritzson

Punsch-kunnige Göran Göransson Foto: Kent Alritzson

*Eric Svensson med hustru Gunnel
Foto: Kent Alritzson*

Kajsa Larsson bland flaskorna Foto: Kent Alritzson

Punschprovning Foto: Kent Alritzson

Sten Joelsson bekanta sig med Skottsbergsgården Foto: Kent Alritzson

Historien om Karlshamns Kastell är inte bara en historia om en provisorisk befästning som i 200 år ingick i det svenska kustförsvaret. Det är också historien om det danska landskapet Blekinges införlivande i det växande svenska riket och den uppseglade stormakten Sveriges strävan efter Östersjövälde. Under 1600-talet skakades Europa av Trettioåriga kriget och Sverige, vid denna tid en ren militärstat, drog nytta av detta kaos. Den danska dominansen i Östersjön bröts definitivt 1658 genom freden i Roskilde. Nu var stormakten Sverige som störst.

Kastellet i full syrenblomning Foto: Kent Alritzson

Blekinge utgjorde ett gränsland som ständigt hotades av krigiska hemsökelse. Både svenska och danska arméer drog härjande genom landskapet. Bönderna i gränsområdet deltog ogärna i konflikterna. Istället slöt gränsborna så kallade bondefreder där man lovade varandra, att handeln skulle vara fri och att inte följa sina herrar längre än till gränsen. Gränshandeln var stor. Skogs- och köttprodukter, oxar och järn fördes från södra Småland ner till de blekingiska hamnarna. I andra riktningen forslades salt, kläde, säd, fisk, öl och vin. Bodekull var åtminstone sedan tidigt 1500-tal en

Stefan och Kerstin Furenius under båtferd till Kastellet Foto: Kent Alritzson

Birgit Freij, Elsa Säfström och Inge-Maj Gustavsson njuter av vårsolen Foto: Kent Alritzson

livligt trafikerad bondehamn och en plats lämpad för skeppsbyggeri. Ortens uppland sträckte sig långt upp i Småland och handeln var stor. På 1640-talet anlades den så kallade Holländarevägen, som blev en viktig handelsled för de svenska järnmanufakturerna i södra Småland. Bläcket på fredstraktaten i Roskilde hade knappt hunnit torka innan Karl X Gustav skickade Erik Dahlbergh, då generalkvartermästarelöjtnant, till Blekinge och Bodekull. Efter att ha rekognoserat platsen, som kungen avsåg att göra till regionens handelscentrum med örlogshamn och örlogsvarv, fick han

ordern att på några veckor ”avsticka några skansar så och en stad, som där anläggas skulle”.

Efter en rundvandring på Kastellet blev det återfärd till Karlshamn för vidare färd till Karlskrona. Deltagarna har på olika sätt uttryckt sitt gillande över vårens utflykt.

Text: Kent Alritzson samt fakta kring Karlshamns historia från i huvudsak efter en broschyr av Mikael Jarbrink 1995/ Blekinge läns museum

Kastellet som vakrast denna majdag Foto: Kent Alritzson

Vår guide Birgitta Cleyndert berättar om Karlshamns historia och om kastellet Foto: Kent Alritzson

Marinens äldsta båt på väg bort

I Garpahamnen på Hasslö utanför Karlskrona ligger i dag färjan *Kungsholmen* och väntar på en eventuell köpare. Om något köp blir av, kommer marinens äldsta i bruk varande flytetyg att försvinna.

Färjan hette från början *Färjan nr 1* och gick i trafik i Mälaren. Åren 1900 till 1925 hette färjan *Herserud* och gick mellan Ropsten och Lidingö. När gamla Lidingöbron stod klar 1925, köpte flottans färjan, döpte om henne till *Skeppsholmen* och satte henne i trafik mellan Galärvarvet på Djurgården och Skeppsholmen. År 1969 lades hon upp på Muskö för att två

år senare döpas om till *Kungsholmen* och överförs till KA 2 för trafik mellan Kungsholmen och Finskan på Tjurkö. Där har hon gått fram till senaste årsskiftet.

På grund av ändrad verksamhet på Kungsholmen, har hon nu gjort sitt och därmed försvinner en färja, som varit i bruk under tre sekler.

Från början var hon ångdriven och fick dieselmotor i mitten av 1950-talet. Nuvarande överbyggnad tillkom på 1980-talet.

Olle Melin

Nordiska militära kamratföreningsmötet I Oslo 16-19 Juni.

Kamratföreningsmötet avhölls 4 mil norr om Oslo på militärförläggningen Seisvollmoen. Där fanns bland annat Försvarsbygg (fort), Försvars sanitet (sjukvård), Försvarets logistik organisation och militärpolissskolan samt diverse andra stödfunktioner.

Torsdagen började med den sedvanliga flagghissningen på paradplatsen med musik av Kungliga gardets musikkår. Därefter hölls välkomsttal av landshövding, kommunfullmäktiges ordförande och chefen för lägret.

Sedan embarkerades bussarna för färd till Aakershus fästning, där det hölls korum vid minnesstenen efter fallena norrmän i utlandstjänst. Det blev också kransnedläggning och vacker musik av norska marinens musikkår.

Så var det dags för den stora paraden uppför Karl Johan, 150 äldre gentlemän och fyra avdelningar med respektive lands fana i täten ledda av kgl gardesmusikkåren.

Karl Johan visade sitt bästa humör och lät solen sprida sina strålar över oss och folket jublade. Paraden slutade vid Oslo rådhus, dit vi var inbjudna till borgmästaren på en enkel buffe.

Kvällen ägnades åt allmän förbrödning deltagande nationer emellan på den trevliga mässen.

Fredag, osloväder, regn och mer regn. Uppställning med paraplyer och flagghissning.

Förmiddagens övningar började med en intressant genomgång om norska försvaret och Försvarets Kompetenscenter för logistik. Därefter följde en demonstration av materiel och försvarets enheter.

På eftermiddagen var det åter en minnesstund och kransnedläggning i Trandum-skogen vid en tysk avrättningsplats från WW2. Här avrättades 116 norska motståndsmän några ryssar och engelsmän. Gravarna grävdes i skogen. Man begravde kropparna två och två. Sedan planterades det buskar ovanpå. Dessa passade ej in i naturen och på så sätt har man också hittat gravarna och lyckats identifiera kvarlevorna och flyttat dem till respektive hemort.

Efter besöket i Trandumsskogen bussade vi till Flygmuseet på Gardemoen.

Museet öppnades år 2000 och visar flyget utveckling till dags dato.

Nu blev det dags för middag och sedan var det dags för förbrödning igen.

Lördagen ägnades åt besök på Holmenkollens skidstadion, en fantastisk anläggning, som invigdes till senaste

skid-VM. Vi tittade också på "Hellnerbacken". Vi for sedan vidare till Vigelandsparken med alla otroliga skulpturer huggna ur sten.

Bussfärden fortsatte sedan in Aakerhus fästning, där det serverades en gående lunch i flagghallen. Efter lunch fraktades vi tillbaka till Seisvollmoen för förberedelser inför kvällens bankett.

Banketten avlöpte väl med många vackra tal, medaljutdelningar till förtjänta medlemmar och många gåvor överräcktes. Kvällen avslutade på befälsmässen och alla var till slut förbrödrade.

Nästa Kamratföreningsmöte kommer att äga rum i Finland 2013. Karelska Brigaden kommer att stå som värd.

Lars Iger

Ola Truedsson och Steve Gunnarsson SMKR

Foto: Lars Iger

Kransnedläggning vid minnesstenen efter fallna norrmän i utlandstjänst Foto: Lars Iger

Paraden på Karl-Johan i Oslo Foto: Lars Iger

Kransnedläggning i Trandumskogen Foto: Lars Iger

Interiör från Oslo Rådhus Foto: Lars Iger

Flygmuseet på Gardemoen Foto: Lars Iger

Bengt Belfrage (P 18) och Benny Hellström (F 17) Foto: Lars Iger

Vigelandsparken
Foto: Lars Iger

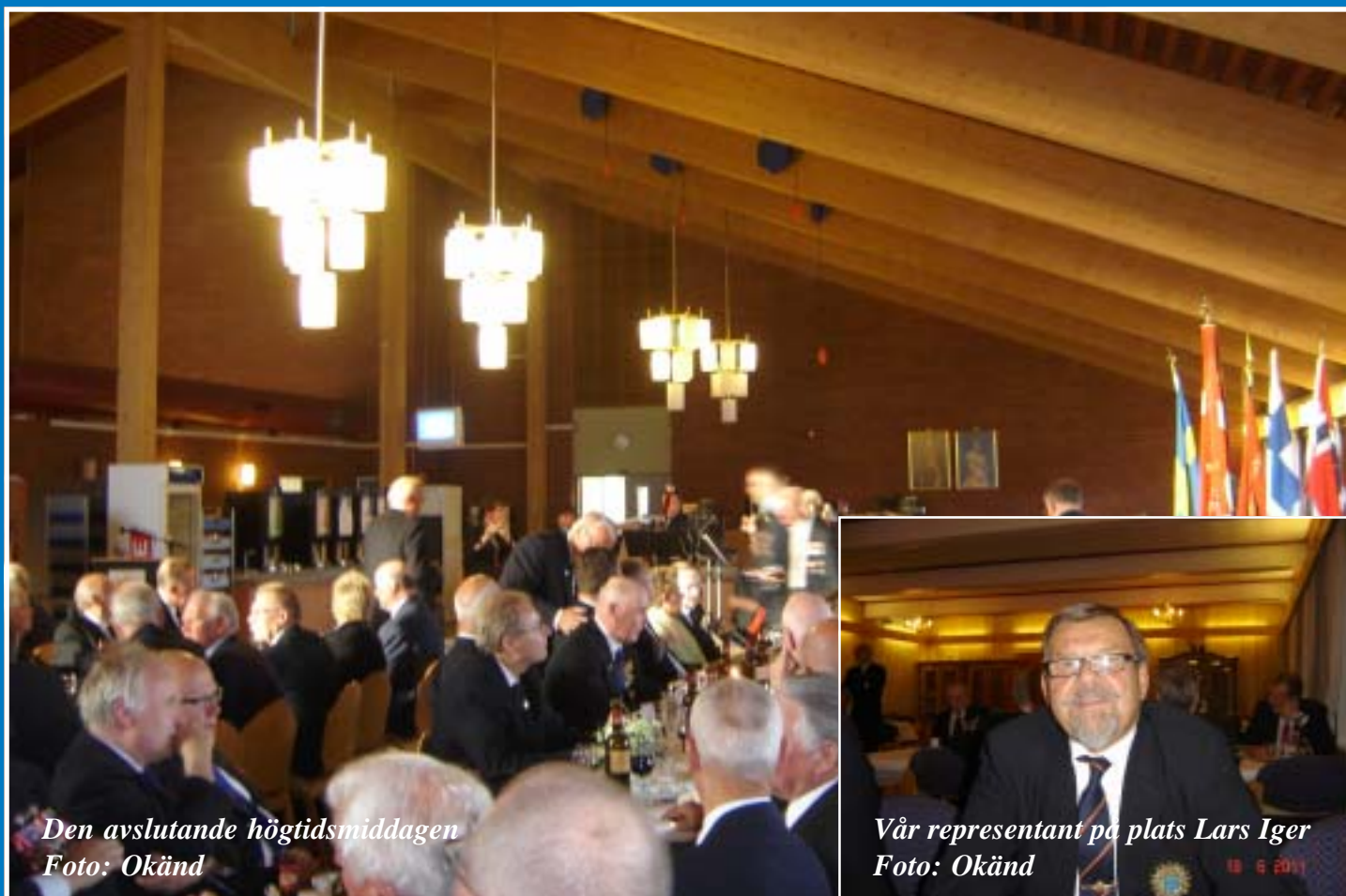

Holmenkollens skidstadion
Foto: Lars Iger

Lars Iger med sina logementskamrater Foto: Okänd

*Den avslutande högtidsmiddagen
Foto: Okänd*

*Vår representant på plats Lars Iger
Foto: Okänd*

Salut med anledning av Hans Majestät Konungens födelsedag den 30 april. Marin Insats- och Utbildningsbataljon (MIB) svarade för salutens genomförande. Foto: Håkan Jönsson

Saluter från Kungshall!

Chefen för Marinbasen, som tillika är garnisonschef i Karlskrona garnison, är ansvarig för genomförande av saluter från Kungshall på Stumholmen, som numera är garnisonens enda salutstation. Övriga salutstationer i Sverige finns i Stockholm (Skeppsholmen och Kastellholmen), Bodens fästning, Vaxholm och i Göteborg.

Regelbundna saluter genomförs vid sex tillfällen under året. Salutåret inleds den 30 januari på H M Konungens namnsdag. Nästa tillfälle är den 30 april då Konungen har födelsedag. Denna salutdag följs av Nationaldagen den 6 juni. Därefter genomförs salut den 14 juli på H K H Kronprinsessans födelsedag. De återstående saluterna är för H M Drottningen och genomförs på namnsdagen den 8 augusti och slutligen på födelsedagen den 23 december.

På Marinbasen fördelas ansvaret för att verkställa saluterna normalt antingen på Blekingegruppen (BLG) eller på den Marina Insats- och Utbildningsbataljonen (MIB).

Här följer nu några bilder från saluterna den 30 april, 6 juni, 14 juli och 8 augusti. Saluterna den 30 april och 8 augusti svarade MIB för och de två övriga var BLG ansvarig för.

Peter Glimvall

På Sveriges nationaldag var Marinbaschefen kommendör Håkan Magnusson själv på plats. Foto: Håkan Jönsson

*En salut på Kungshall utan löjtnant Benny Larsson förekommer inte. Antingen deltar vår kamrat som salutofficer, skytt, laddare, tekniker, fotograf eller bara som samordnare av verksamheten. Tack Benny för Dina ovärderliga insatser!
Foto: Håkan Jönsson*

Salutbemanningen under kaptan Magnus Perssons ledning (i mitten på bilden) samlad framför Kungshall efter genomförd salut. Foto: Håkan Jönsson

Salutbemanningen ur Blekingegruppen klar för att avge salut för Sverige. Foto: Håkan Jönsson

Kronprinsessans födelsedag den 14 juli var nästa tillfälle för salutgivning. Här är den församlade fanborgen uppställd på Kungshall. Foto: Håkan Jönsson

På H M Drottningens namnsdag svarade Bevakningskompaniet ur MIB för salutens genomförande. Foto: Benny Larsson

Salutbemanningen utgjordes i huvudsak av ungdomar från Sjövärmskåren. Foto: Håkan Jönsson

Salutbemanningen uppställd framför Marinmuseum omedelbart innan den traditionella förtäringen inne på restaurangen. Som salutofficerare tjänstgjorde löjtnanterna Michael Andersson och Oscar Netterström. Foto: Benny Larsson

Avslutningsvis delar marinbaschefen ut diplom och salutmedaljer till alla deltagarna. Foto: Benny Larsson

Utländska VIP-besök i Karlskrona garnison

Första halvåret 2011 genomfördes en hel del VIP-besök i Karlskrona garnison, såväl inhemska som utländska. Här redovisas några av de utländska besöken.

Utbytet med Singapore är väl etablerat i Karlskrona, inte minst tack vare Singapores köp av svenska ubåtar. Av den anledningen är gäster från Singapore inte helt ovanliga i garnisonen. Och först ut bland de utländska VIP-besöken i år var också mycket riktigt den singapori- anske marinchefen konteramiral Chew Men Leong, som besökte Karlskrona den 25 – 26 februari.

I april gästades garnisonen av den ryska konteramira- len Alexander Nosatov som besökte Marinbasen i sam- band med det ryska örlogsbesöket som redovisas utförlig- are på annan plats i Kustposten. Alexander Nosatov är chef för Marinbasen i Baltijsk, som grundades 1956 i den stad som tidigare hette Pillau och är hamnstad till Kalinin- grad, f.d. Königsberg.

Den 9 juni var det dags för nästa besök. Denna gång

var det Singapores över- befälhavare generallöjt- nant Neo Kian Hong som med följe besökte garni- sonen under en dag.

Sist ut under första halvåret som gäst på Ma- rinbasen blev Polens ge- neralstabschef och tillika överbefälhavare general Mieczyslaw Cieniuch, som tillsammans med vår egen ÖB besökte Karlskrona och de mari- na förbanden den 29 juni.

Peter Glimvall

Foto: Håkan Jönsson och Benny Larsson

Den 29 juni var det dags för ett ÖB-besök i garnisonen. Denna gång var det chefen för Polens generalstab, tillika ÖB, generalen Mieczyslaw Cieniuch som var vår gäst.

Singapores marinchef konteramiral Chew Men Leong besökte garnisonen den 25 – 26 februari. Här inspekteras honnörsplutonen ur Marin Insats- och Utbildningsbataljon under ledning av löjtnant Mikael Andersson.

Chefen för Marinbasen i Baltijsk konteramiral Alexander Nosatov besökte Marinbasen i samband med det ryska örlogsbesöket i april. Här hälsas han välkommen av Marinbaschefen.

9 juni var det dags för nästa besök. Denna gång var det Singapores överbefälhavare generallöjtnant Neo Kian Hong som gästade Karlskrona.

*KA2 Muldivision
Intressenter*

Arbetsdag vid föreningslokalen SAGA

När våren nu anlänt så genomfördes den 9 april den obligatoriska vårstämningen ute och inne vid föreningslokalen SAGA på Skönstavik.

Lite bilder från arbetsdagen :

Stig Olofsson har lämnat storskogen i Småland för dagen och i den varma vårsolen tagit tag i en pensel och olja och gör sitt dagsverk.

*Ingvar Smedberg är inte sämre han.
Kolla vilken penselföring.*

*Arne Pettersson hade på sin lott fått
att rengöra och måla balkongen på
föreningslokalen.*

*Det tycks inte vara alldeles för
betungande.*

Lennart Avendal var mest orolig att regeringen skulle se vilken färdighet han har med rengöringstrasan.

Gunnar Medemyr och Leif Breidemar ger trädgårdsmöblerna en behandling så att dom ska klara sommaren.

*Leif Breidemar och Jan-Olof Pettersson jagar höstlöven, för som sig bör i Karlskrona så blåser det när man ska göra vårfint i trädgården.
Men fint blev det.*

Som sig bör efter en arbetsam dag så smakar det med lite mat. Klubbmästaren Ingvar Smedberg hade fixat en riktig härlig måltid. Ett stort TACK till Ingvar.

Sammanfattningsvis så kan man säga att dagen blev lyckad, fint, varmt väder som gjorde att utejobben gick att genomföra, olja trädgårdsmöbler, räfsa m.m.

I föreningslokalen fick vi städat och fönstren putsade, Ja, nu kan man säga att det är vår fint i lokalen på Skönstavik.

Vi hoppas att ni tar tillfället i akt när det är månadsträffar och kommer ut till denna pärla, fikar och pratar gamla minnen och med andra ord trivs i gamla vänners sällskap.

Besök i Karlshamns Hamnar

Torsdagen den 4 Augusti besökte ett gäng nyfikna medlemmar Karlshamns Hamnar.

Vår guide var Mats Blomqvist. Mats tjänstgjorde som maskinare på Muldiv fram till 1993 då han lämnade försvaret och blev anställd vid Karlshamns Hamnar. I dag är han chef för Oljeterminalen.

Mats Blomqvist (i rött) hälsar oss välkomna

Mats visade oss runt i oljehamnen som visade sig vara av mycket större omfattning än vi kunde ana innan vi kom "innanför staketet"

Mats är märkbart stolt över sina nyrenoverade kontorslokaler

Här några intressanta "klipp" från Karlshamns Hamns hemsida

Nya oljecisterner ökar lagringskapaciteten i Karlshamn

Karlshamns Hamn planerar att öka lagringskapaciteten av petroleumprodukter genom ytterligare tre cisterner på sammanlagt 22.000 kubikmeter. Cisternerna flyttats från Karlskrona där oljelagringen vid Hattholmen upphör.

-Det här är i linje med vår strategi att vara en av de ledande oljehamnarna i Sverige. Vi ser ett intresse från våra kunder att öka hanteringen av petroleumprodukter i Karlshamn, säger Mats Blomqvist, som är chef för Oljeterminalen i Karlshamns Hamn. Det här är en lösning som är fördelaktig för alla berörda.

Flygbränslet till F17 via Karlshamns Hamn efter nytt försvarsavtal

Från oktober i år kommer allt flygbränslet till F17 i Ronneby att tas in och lagras i Karlshamns Hamn. Det är konsekvensen av ett 5-årigt avtal som nu tecknats mellan Fortifikationsförvaltningen, Karlshamns Hamn och Scandinavian Tank Storage AB, som är hamnens samarbetspartner i oljelagringsaffärer.

Flygflottiljen F 17 i Ronneby förbrukar uppåt 1,5 miljon liter flygfotogen per år. Karlshamns Hamn investerar drygt 2,5 miljon kronor för anpassning till den nya hanteringen.

Imponerande rördimensioner vid oljekajen

Besöket avslutades i det strålande augustivädret med en fältmässig fika på Oxhaga, Stilleryd.

Vi tackar Mats för ett trevligt och intressant besök

Studiebesök på Marinmuseum den 7 april 2011

Föreningen genomförde den 7/4 ett studiebesök på Marinmuseum i Karlskrona för att se den nya utställningen "Ytspänning" Kalla kriget i Östersjön 1979-1989.

Vi var givetvis nyfikna på utställningen och hur mycket som handlar om Kustartilleriet och så hade vi tänkt oss en tur i museets fartygssimulator, att få köra stridsbåt i Blekinge skärgård.

Tyvärr så var simulatorn ur funktion och under reparation så det får vänta tills nästa besök.

Som sig bör så måste man gå en runda i den stående delen av utställningshallen och begrunda de fina skeppsmo-
dellerna i modellkammaren med sina anor från 1752 och tänka på innovatörer såsom Fredrik Henric af Chapman och Christopher Polhem.

Vi kan rekommendera alla att ta en titt på Marinmuseums hemsida / www.marimmuseum.se och där särskilt under "Ytspänning"

Det finns mycket intressant att ta del av.

Här begrundar Stig Jönsson, Jan-Olof Pettersson och Lars Hidling div. föremål från den gamla goda tiden såsom telefon m/ 37, vapenfett m.m.

I bakgrunden ser vi "Vita blixten"

Här har Björn Linnarsjö kommit igång och genomför undervisning i maskinlära för äldre fd. officerare. Som flitiga elever ser vi Stig, Lars och Rolf.

Rolf Wellbring har i logementskåpet hittat sin gamla hjälm. Den sitter ju som den ska eller.....

I utställningen kunde vi även beskåda lite ubåtsskyddsmateriel från Kustartilleriet.

Vi hittade tyvärr ingen KA mina utan fick nöja oss med denna Fl mina. Mina F66 H
Tung bottenavståndsmina med multipla sensorer.
Plåten på minans topp kallas ”fall-skärm” och är till för att styra minan så att den hamnar rätt på botten.
Vikt : 865 kg

Div. löpsedlar från den tid då vi alla mer eller mindre var inblandade i olika ubåtskyddsoperationer.

I utställningshallen för det så kallade ” Kalla kriget ” så hittade vi det gamla ubåtsperiskopet som varit monterat i den gamla minstationen på Kungsholmen.
Här blir Lennart instruerad av Stig hur han kan använda periskopet.

Som sig bör så avslutades månadsträffen med en trevlig pratstund om gamla och nya händelser inom försvarsmakten.

Kaffet smakar som bäst i gamla kamraters sällskap.

Svenska sjöminor under 200 år

4. Uppdelning på Flotta och Kustartilleri. Minor f o m 1902.

Det svenska Kustartilleriet bildades år 1902 genom en sammanslagning av Vaxholms och Karlskrona artillerikårer ur Armén och fasta minförsvaret ur Flottan. Det tillfördes sjöförsvaret.

De flesta - för att inte säga alla - minor vid denna tid var anpassade för det fasta minförsvaret. För flottans del fanns inga okontrollerbara minor med automatankare för fällning från minräls. De första nytillverkade minorna under 1900-talet var handmina M/01 och M/08. Visserligen hade de automatförankring (M/08 den första med lod) och laddningen på M/08 var på "hela" 50 kg, men de var inledningsvis inte avsedda för rälsfällning.

Från år 1912 började man lägga ut fredsutlagda fasta mineringar. Den första lades i Ox-djupet. (En fullständig beskrivning över denna minering finns i KrA i skrivelse till KMF 13/2 1913 från Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning. Skrivelsen innehåller tre bilagor och 17 underbilagor i form av ritningar.)

4.1 Haagkonventionen 1907

Utnyttjande av sjöminor hade nu blivit så utbrett i världen att det ansågs nödvändigt att reglera sjömintekniken och sjöminors utnyttjande. En sådan konvention signerades i Haag den 18 oktober 1907: "*Convention (VIII) relative to the Laying of Automatic Submarine Contact Mines*". Här föreskrivs att det är förbjudet att lägga kontaktminor om de inte är så konstruerade att de blir ofarliga när de lossnar från sin förankring. Drivminor får inte vara aktiva mer än en timme efter utläggandet. Dessa regler är fortfarande gällande under 1990-talet. Men reglerna var skrivna för dåtidens teknik – avståndswerkande minor (såväl botten- som flytminor) var inte påtänkta! Att notera är att Sverige aldrig ratificerat detta avtal. Sannolikt under inflytande av landminors okontrollerade utnyttjande med oerhörda mänskliga lidanden och därav följande förbud mot antipersonella minor, har debatten om sjöminor tagit fart under 1990-talet. Detta kan med viss sannolikhet på sikt innebära en ny reglering av sjömintekniken.

4.2 Leons mina

Ett intressant minförslag presenterades 1912 av före detta kustartilleriofficeren, kapten Carl O Leon.

Leon hade redan 1904 som löjtnant föreslagit säkrare passage av mineringar genom en höj- och sänkbar strömslutarboj. Förslaget avstyrktes emellertid. År 1907 anmärkte KMF kraftfullt på ett patent från Leon, där Leon visade minkonstruktioner tagna ur H Carlstedts hemliga "Lärobok i mintjänst". Leon missbrukade därmed sin tystnadsplikt angående försvarshemligheter och KMF anmälde förhållandena till Kungl Sjöförsvarsdepartementet "... för den åtgärd I kunna finna lämpligt vidtaga till stäffande af fortsatt sådant missbruk..." Ytterligare ett flertal patentansökningar avslås med hänvisning till att det inte var några nyheter (ytterligare patent vid senare tillfälle föranleder inte några erinringar).

Leons vägar och karriär efter ovanstående bakslag har inte efterforskats. Men vid tidpunkten för Leons mina arbetar han från Aktiebolaget Leons Torpedminor i Göteborg.

Leons mina var en drivmina, som med hjälp av en elektriskt driven propeller kunde hålla sig svävande på avsett mindjup (se datablad för Leons mina). Av handlingarna i KrA (KMF Minavd Ink/Avg 1912-14) framgår att Aktiebolaget Leons Torpedminor skickade en skrivelse avsedd för Statsrådet, till KMF på remiss. KMF svarar den 13 mars 1912 att den i skrivelsen föreslagna demonstrationen i Toulon (!) ej var lämplig. I

stället ville KMF disponera 2 – 3 minor för försök i Sverige. Om försöken föll väl ut, kunde KMF köpa minorna för ett pris av 3 000 kr per styck. Men Leons företag svarade att man på "vissa villkor" försålt den leonska minan till ett franskt bolag, varför prov inte kunde göras i Sverige. Leon åtog sig dock att övervaka en tillverkning i Frankrike, om KMF lade en beställning. I maj 1912 erhöll KMF från Kongl Maj:t ett medgivande att för 6 000 kr inköpa två av Leons minor från fabrik i Paris. Dessutom medgavs studieresa i högst tre veckor för studier av minan och deltagande i demonstrationer i Frankrike. Detta resulterade i beslut att sända Lt S Y G Håkansson till Paris hösten 1912

Efter dessa dokument från 1912 har inte några ytterligare skrivelser om Leons mina återfunnits. Minans öde för svensk del är därför okänt (outforskat!). Satte VK 1 stopp för fortsatta arbeten? Kanske kan ytterligare djupdykningar i Krigsarkivet kasta ljus över minan. Även om prov genomfördes, så resulterade detta inte i någon seriebeställning för svenska marinen. Hur som helst, så återfinns minan i senare tiders svenska minläroböcker som ett exempel på drivminor. Ytterligare en påminnelse om minan fann kadetterna Andreas Jelgard och Mats Eriksson vid ett studiebesök vid marinmuseet i Greenwich 1999. Där fann man i boken *Mines Minelayers and Minelaying* (Capt J.S. Cowie, R.N.) bland annat följande:

Several foreign types of mines had been tried out during the previous years (åren före 1914), but none had been adopted. The most noteworthy were the Carbonit and the Leon.

Detta tyder på att även engelsmännen testat Leons mina.

4.3 Flottans första minfartyg

För fällning av fasta minsystem anskaffades som tidigare nämnts nio enheter av ångkranpråm med början år 1875. När så handminan tillkom, blev kanonångslupen Gunhild vårt första handminefartyg och disponerades av Kustartilleriet från dess bildande år 1902. Men för flottans del fanns inga lämpliga minbärare. I Krigsarkivet finns en handling från 1904, som pekar på detta förhållande. Handlingen innehåller även en kravlista på ett för ändamålet lämpligt fartyg. Det ska bland annat kunna följa kustflottan, varför farten bör vara minst 15 knop. Minlasten bör utgöras av 150 handminor. Någon ny tillverkning blev det inte, men 1907 byggs kanonbåten Edda om till handminefartyg för flottan.

För svensk del blev minan en så pass viktig försvarskomponent att det beslöts att bygga en minkryssare. Clas Fleming levererades 1914. Till detta nya fartyg skulle man ha en ny mina, blockadmina M/12. Men denna visade sig vara ett (cit) "tekniskt vidunder", som bara konstruktören själv kunde få att fungera och projektet fick avvecklas. Så kom det sig att när Cl Fl levererades, så fanns ingen modern utsjömina att tillgå! Handmina M/08 med 50 kg bomullskrut blev minkryssarens första huvudvapen! Minrälsen på fartyget kompletterades för att passa denna provisoriska lösning. Minan ansågs dock olämplig för utsjöbruk och röster höjdes för att lämna över minan till KA (vilket också skedde omkring 1927). Tämmligen snart kom emellertid den förankrade kontaktminan M/14, också den med 50

Clas Fleming i ursprunglig skepnad

kg sprängämne, men nu hade man gått över till trotyl. Därmed hade CI FI fått en modern utsjömina.

Clas Fleming var egentligen inte optimerad vare sig som kryssare eller minfartyg. Utrymmena för minfällning var så begränsade att fartyget inte utan ombyggnader kunde medföra de allt större minor, som utvecklades fram till VK II. Inför VK II genomfördes en mycket omfattande ombyggnad och ett helt nytt fartyg blev resultatet. Men enbart CI FI var inte tillräckligt för flottans behov av minfällning. Successivt hade i stort sett alla örlogsfartyg försetts med minräls under 1900-talet. Till och med kryssaren Fylgia analyserades för detta ändamål. En utredning avseende Fylgia angav 1920:

*Ej lämpligt med minbanor på trossdäck i UO-gången. Detta ger för lågt lig-
gande minportar i förhållande till havsytan. Däremot kan minbana dras på
huvuddäck om babord i officersgången från så långt för ifrån som möjligt. Ak-
teröver dras den genom chefens matsal ut över balkongen. Rälsen måste mon-
teras tillräckligt högt för att ej minornas medbringare skall riva upp korkmat-
terna mm.*

Mot bakgrund av denna typ av konstruktionslösningar tedde det sig för många måhända bättre att bygga ett riktigt minfartyg. Av senare uppslag i denna mintekniska redovisning framgår också vilka ytterligare minbärare, som tillfördes marinen.

4.4 Minan i en brytningstid

Inför VK I fanns för flottan bara Handmina M/08 som okontrollerbar mina. Minförsvaret utgjordes således till sin huvuddel av det fasta systemet. Men handminorna - som i och för sig blev väldigt "populära" och tillverkades i omkring 2 500 exemplar - var ju inte ursprungligen byggda för att fällas från flottans fartyg i okontrollerbara mineringar till sjöss. Minornas motståndskraft mot närliggande detonationer var heller inte bra. För att fälla handminor från flottans fartyg skapades en ny mineringstaktik - strömineringar. Med detta avsågs fällning från fartyg med enkla fällningsanordningar (räls) och i linjer, som tillsammans täcker en stor yta. Kaptenen vid flottan J Grafström, intresserade sig mycket för detta. Till KMF inkom den 11 juli 1913 en skrivelse från GUSTAF med GUDS Nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung: "*Kaptenen vid Kungl flottan, J Grafström, tilldelas en gratifikation på 400 kr i ett för allt för det av honom under Fylgias utlandsexpedition utarbetat förslag till Bestämmelser rörande strömineringar*". Beslutet undertecknat av "Gustaf". Viktiga beslut fattades sannerligen på hög nivå! Grafströms förslag återfinns i sin helhet i KrA.

År 1912-14 kan anses vara en brytningstid mellan det gamla och det nya. Via Eskilstuna Stålpresnings AB erhöles 1913 en fransk-engelsk mina av typ Vickers - Breguet (se datablad). Denna provades i ett antal exemplar i Sverige. Visserligen erfordrades vissa modifieringar, men Eskilstuna Stålpresnings AB ansåg försöken så positiva att man var beredd att offerera en serie av denna mina. Även fartygschefen på försöksfartyget, logementsfartyget Freja, var väldigt positiv i sin rapport. Han ansåg försöket mycket lyckat och förordade - efter viss modifiering - anskaffning av denna mina. Härmed skulle mintätheten bli så stor att strömineringar inte erfordrades. Samtidigt ifrågasatte fartygschefen den nya provminan, Blockadmina/12, som skulle kunna utgå. Men KMF Minavdelning var inte lika positiv till Breguets mina. Minan uppfyllde inte kraven på en svensk mina. Bland annat fungerade inte avfyringsanordningen tillfredsställande. Minan var också konstruerad för en helt annan salthalt i havet, varför minans avvägda displacement inte stämde med svenska förhållanden. KMF meddelade därför Eskilstuna Stålpresnings AB den 24 juli 1914 att "... efter genomförda prov visar minan icke till-

fredsställande resultat, särskilt vad avser minans tändande vid påstötning. KMF reflekterar inte på att inköpa minor av ifrågavarande konstruktion."

I stället utvecklades Blockadmina/14 (senare M/14 – se datablad). Upphovet till denna mina var också Eskilstuna Stålprensings AB, där före detta torpedingenjören vid Stockholms Örlogsstation, Gunnar Lindmark var konstruktör. Minan krigsproducerades under VK I vid Eskilstuna Stålprensings AB till ett antal av 1 400 exemplar.

Mina M/14

Parallellt med M/14 konstruerades Strömina/14 (se datablad). Denna var tänkt att ersätta handminorna. Målsättningen var bland annat: *"I ändamål att erhålla en för strömineringar hufvudsakligen från jagare, torped- och vedettbåtar lämplig mintyp af enklare, billigare och beträffande närliggande minors explosion motståndskraftigare konstruktion än den hos handminor tillämpade."* Likheten med M/14 var påtaglig och det var ju också Gunnar Lindmark som låg bakom denna mina. Str/14 var något mindre än M/14, framför allt mycket smalare. Prototyper togs fram och provades, men någon serietillverkning genomfördes aldrig.

M/14 följdes av M/18, vår första mina med herzhorn. Minan plundrades på sin laddning under 1970-talet och har därefter levt kvar ända in på 1990-talet som svepmål F 18S.

I och med mina M/14 och M/18 kan man anse att flottan fått sitt första moderna sjöminsystem. 1920 disponerades 1 760 minor av dessa typer. Dessutom fanns för flottans del 1 060 handminor av typ M/01 och M/08

4.5 Den fortsatta minutvecklingen

Laddningsstorleken på seklets första utsjöminor var för liten. Man måste snarast upp i 100 kg eller större. Detta krävde i sin tur vissa ombyggnader av mindäck på minkryssaren Clas Fleming, som inte utan vidare kunde medföra större minor. Den nya minan, som tillgodosåg kraven på större laddning var M/22. Denna mina var också den första, som konstruerades för att möta de nya kraven på djupmineringar – ubåtshotet började bli påtagligt!

Behovet av minfällning från ubåt ökade. Marindirektör Richson hade 1915 projekterat en minubåt, där minorna fördes i tunnlar på räls på däck. Men inspektören för ubåtsväsendet, kommandör Giseko, motarbetade kraftfullt projektet, som han ansåg vara allt för riskabelt för ubåten. Projektet lades ner. Avsedd mina tillverkades dock i ett antal försöksexemplar (Mina M/18U – inte att förväxla med M/18u – se datablad). År 1925 sjösattes den första minubåten Valen, som kunde medföra 20 minor av typ M/24 i minbrunnar. Hon följdes senare av ytterligare sex minubåtar med nyare och kraftigare minor. 1941 framfördes från Motala verkstad ett förslag till stigmina med en laddning på 10 till 12 kg, som ubåtarna skulle medföra och släppa upp mot efterföljande ubåtsjaktfartyg. Efter utredande i högkvarteret (Inspektören för Ubåtsväsendet) och vid KMF, avskrevs dock förslaget. (Tekniskt underlag till denna mina har inte kunnat återfinnas.)

Inte helt utan anledning gjordes de största nysatsningarna under perioden 1902 fram till VK II på flottans minor. Vissa äldre KA-minor moderniserades och 200m M/14 tillkom. (200m står för 200mina och anger att minan hade en laddning på 200 kg sprängämne.) En speciell mina kan vara värd att nämna: Under VK I omhändertogs ett antal uppsvepta tyska hornminor. Dessa tömdes på sin novitladdning och laddades med trotyl samt anpassades för KA-mineringar som syft- eller stötminor och erhöll typbeteckning M/20. En sådan mina finns i dag bevarad på Kungsholms fort i Karlskrona. Förutom detta an-

passades ett antal av flottans minor till KA – således tillkom M/18 K, M/22, M/25 K och M/31 K. Av protokoll från Flottans Minklubb kan man ana att det förelåg en viss kamp mellan flottans och KA minsystem. År 1926 informerades Minklubben om att nya fasta mineringar var planlagda. Förslagen hade aldrig tillställts KMF för yttrande. Minklubben var motståndare till denna utbyggnad, eftersom antalet minor för flottan var alldeles för lågt. En utredning borde klargöra hur många minor som egentligen skulle behövas – man förutsatte då att vi aldrig skulle ha pengar över för att bygga ut de fasta mineringarna!

Med modell 150m M/31 fick äntligen flottan minor med större laddning (de fasta minorna hade redan under 1800-talet laddningar på flera 100 kg.)

Bristen på minor väckte förslag på annorlunda lösningar, där även personer utanför minvapnet hade synpunkter. Ett sådant förslag var ”bensinspränggranat”. I mars 1926 yttrade sig tygmästaren vid Karlskrona fästning över en uppfinning av en direktör Stenhammar. Uppfinningen utgjordes av bensinbehållare med 600 kg bensin, som sammanfogades och antändes med 20 kg trotyl. Detta skulle förorsaka en brinnande yta med 30 m diameter under tre minuter. Varje behållare skulle kosta 849 kronor. Med sådana behållare skulle en försvarsring kunna byggas upp runt en fästning. Prov beställdes och i april 1926 förelåg en rapport från försök med bensinförbränning i Björkskärs skärgård. 20 fat à 200 liter bensin hade arrangerats två och två på tio meters djup. En järnpråm hade utrustats för att kunna bogseras genom det brinnande fältet. Förutom diverse försöksmateriel var pråmen ”bemannad” med två kaniner och två höns på respektive under däck. En erfarenhet från försöket var att det var svårt att initiera antändningen så att maximala lågor förelåg just när målet passerade. Vid detta försök konstaterades inga skador på försöksmaterielen eller djuren, trots att halva djurstyrkan fått springa fritt på däck. Ett nytt försök gjordes i november 1926 på Saxarfjärden, men nu hade man arrangerat bensinfaten tre och tre på 10 – 15 m djup. Trots ökad bensinladdning drogs samma erfarenheter som vid förra försöket: Inga skador av avgörande betydelse (djuren klarade sig denna gång också). Hösten 1927 anmälde KMF till Konungen att metoden inte var kostnadseffektiv. För samma kostnad som för ett bensinfält med 130 meters diameter skulle ett dubbelt så stort minfält kunna anskaffas och då skulle också större effekt uppnås. Dessutom var bensin en bristvara i krigstid. KMF avstyrkte en anskaffning.

Tillgången till flottans minor i början av 1930-talet var 2 249 (mest M/14 och M/18) att jämföra med ett då uttalat behov av minst 5 000. I slutet av 1930-talet disponerade KA storleksordningen 1 900 minor, varav de allra flesta ursprungligen tillverkade mellan 1877 och 1908. Som tidigare nämnts har många av dessa under åren fram till VK II genomgått ett flertal modifieringar, vilket har resulterat i en flora av typer och varianter med olika benämningar – omkring 24 stycken – som det, så här i efterhand, är mycket svårt att hålla isär.

Även om en hel del nytutveckling genomfördes under mellankrigsperioden, så var nyan-skaffningen synnerligen begränsad. Detta slog också hårt mot industrin och hösten 1931 begärde Motala verkstad hos Konungen att medel måtte beviljas KMF för anskaffning av minor och sjunkbomber vid Motala verkstad. I KMF’s yttrande på framställningen framfördes att från 1922 disponerades 75 000 kr/år för minanskaffning, vilket räckte till 25 minor om året. Detta medgav inte att behovet på 5 000 minor kunde uppnås. KMF begärde därför att medel för ”arbetslöshetens bekämpande” skulle få disponeras till 320 000 kr för anskaffning av minor (100 st) och sjunkbomber vid Motala verkstad.

Oron i omvärlden inför VK II gjorde att man tecknade krigsproduktionsavtal på minor och sjunkbomber med ett antal industrier: Motala verkstad, Svenska Järnvägsverkstä-

derna i Linköping och Karlstad Mekaniska Verkstad. Av Krigsarkivets upphandlingsprotokoll framgår dock att ett flertal industrier, förutom här nämnda, tillfrågades vid upphandlingar, så den industriella kapaciteten synes ha varit god på den tiden. Dessutom byggdes en beredskapsfabrik för tillverkning av trotyl – det var minvapnet, som drev på denna utveckling. När så kriget kom, kunde en väl förberedd och omfattande tillverkning av såväl kontrollerbara som okontrollerbara minor samt sjunkbomber påbörjas. Under krigsåren köptes materiel för över 100 miljoner kronor och ett tiotal nya mintyper för flottan och KA tillkom.

Det uppstod naturligtvis stora behov av bombsäkra minförråd för att härbärgera alla dessa minor. Av en promemoria från KMF till marinstaben i november 1940, framgick att under 1941 beräknades sex nya förråd vara färdigställda, bland annat St Huvudholmen, Aspö, Limhamn och Nya Varvet (dessa förråd uppfyller inte de säkerhetsmässiga krav, som ställs på 2000-talet och är nu avvecklade som minförråd).

Det var inte bara svenska marinen, som köpte svensktillverkade minor. Motala verkstad var verkligen på bettet redan under 1920-talet. Av handlingar i Vadstena landsarkiv och underlag från Motala industrimuseum, framgår att Finland, Estland, Holland, Polen, Spanien, Grekland, Rumänien och KINA(!), tillhörde kretsen för marknadsföring, som i åtskilliga fall ledde till leverans av prototyper och sedan även serier.

En ganska god bild av minvapnets utveckling, framför allt gällande okontrollerbara minor, kan man få i de fantastiska protokoll som förts från och med 1923 i Flottans Minklubb. Det mesta diskuterades och ventilerades och Minklubbens förslag och synpunkter framfördes vid behov till chefen för marinen. I äldre tider synes ordet sekretess inte ha varit så viktigt. Men kommer vi till 1950-talets minklubsprotokoll, där man börjar tala om avståndsminor, så slår sekretessen till. Genomförda föredrag bifogas inte minklubsprotokollet på grund av sekretessen! Det är därför svårt att följa tillkomsten av våra avståndsminor från protokollen.

4.6 De första avståndsminorna

I början av 1940-talet fanns ett förslag klart på en svensk magnetmina. Förebilden till detta var en engelsk avståndsmina, som 1940 lämnats över (!) från Tyskland till Sverige. En svensk delegation med kommendör Muhl, professor E H Waloddi Weibull (marinofficer och professor i teknisk fysik vid KTH) samt löjtnant Fredrik Taube, besökte vintern 1940/41 Kiel för att ta del av tyskarnas erfarenheter av denna mina och dess vidareutveckling. Förklaringen till denna tyska givmildhet och öppenhet kan säkerligen återfinnas i Kmd Muhls rapport efter besöket, där han bland annat skriver:

Avståndsmina av engelsk typ MK 1 - 4

I tyska marinkretsar hyser man allvarliga farhågor för engelsk minoffensiv med syfte att avbryta den svensk-tyska färjetrafiken och sjöförbindelserna över Bälten och Öresund. Här får man söka orsaken till Tysklands önskan att etablera ett intimt danskt-tyskt-svenskt samarbete i alla frågor.

(Det hör också till saken att Sverige och Danmark deltog i tyska chockprov mot magnetstavar för stavsvep.)

Engelska bombplan flög senare under kriget över Skåne vid sina mineringsoperationer mot Tyskland och vid några tillfällen tappades minor av den typ man fått från Tyskland.

Personal från KMF Minbyrå (däribland Gunnar Grandin, sedermera amiral och chef för FMV Marinmateriel) tog sig an att bärga dessa minor. Den tekniska undersökningen av den från Tyskland erhållna engelska minan och de senare bärgade minorerna, genomfördes av ASEA i Västerås. Arbetet resulterade i utvecklingen av bottenavståndsmina M/F:9. Denna mina skulle även kunna flygfällas från bombplan med hjälp av bromsfallskärm. Den nya avståndsminan var mycket exklusiv och skulle bara användas om Sverige kom i krig. År 1943 kom de första leveranserna av 250 st M/F:9. Men 1945 blev det bekymmer med ytterligare anskaffningspengar och därmed produktion, eftersom Statsrådet ansåg att minan redan var för omodern! Dessutom fanns en oro för att flygvapnet skulle ta över minan, eftersom det mest var flyget som skulle fälla den. Fast de farhågorna kanske hade dämpats 1947, då prov visade att endast 70 procent av fällda minor fungerade som de skulle, vilket flyget ansåg vara ett för klen resultat. Men utvecklingen av M/F:9 gick vidare efter de principer man fått fram från upphittade minor och minan utvecklades från A till typerna B och C, varvid kombinationen akustik - magnetik infördes i C.

Avståndsmintekniken utvecklades som bekant mycket snabbt under VK II. I Sverige var det ASEA i Västerås, som intog en ledande industriell position i detta avseende. Redan omkring 1939 hade man påbörjat ett – som alltid i dessa sammanhang – mycket hemligt projekt efter en idé av den tidigare nämnda professor Weibull. Det gick ut på att akustiken från ett fartyg skulle väcka en på botten vilande mina, som därefter skulle ta sig upp till strax under ytan. Om den då blev påseglad, skulle den detonera genom kontaktverkan och om inte, skulle den återgå till bottenläge för att vänta på nästa byte. Detta projekt med arbetsnamnet *Lydia*, utvecklades till mina M/F:7. Därefter kom den redan omnämnda "riktiga" bottenavståndsminan M/F:9 (något täcknamn för denna mina har inte återfunnits). I samarbetet mellan KMF och ASEA utarbetas under 40-talet och början på 50-talet ett flertal avståndsprojekt. För Kustartilleriets minor, i första hand M/K:1, föreslog ASEA ett magnetiskt avståndsorgan, som internt kallades för Svampen, på grund av likheten med svampfot. Detta var en induktionsstav och en stålplåt ("svamphätta"), som samlade upp den inkommande magnetismen. Detta resulterade också i den första minstationsinstrumenteringen M/42 för avståndsverkande minor.

M/F:7 LYDIA

Ett projekt med namnet *Ulrika* utvecklades till mina M/F:15, senare ändrad till M/F:16. Detta skulle ursprungligen vara en tung avståndsverkande mina för flygfällning, men fällningskraven för nya flygplan efter de tunga bombplanen, var allt för hårda. *Diana* skulle bli en flygfälld mina för det nya flygplanet A 32 (Lansen), som var under utveckling. Projektet kom så långt som till prototyp, men sedan blev det aldrig fullföljt.

Förutom mina M/F:9 har även M/F:7 varit till föremål för flygfällning, men med sämre framgång. M/F:7 var en "ömtåligare" mina och krävde avsevärt större fallskärm. Minans form gjorde att det var svårare att hitta lämpliga flygplan för fällning. Det offensiva utnyttjandet av M/F:7 överlämnades 1949 helt till motortorpedbåtarna. Re-

Mina M/F:7 upphängd på flygplan typ B 3

dan 1951 lades emellertid mina M/F:7 i materielberedskap på grund av svårigheter att underhålla den. Den ansågs vara "en typisk krigsprodukt".

ASEA's induktionsorgan Svampen var även tänkt för mina M/F:1 och M/31. För flottans minor kallades utrustningen EMMA (förkortning av elektromagnetisk anordning). Det kallades också för "Fjärrverkande magnetiskt horn". De första proven utfördes på mina M/25. EMMA anbringades på minans topp. Under utprovningen konstaterades att utrymmet inne i minan vid dess topp var för litet. Detta resulterade i att man började, efter de 1 000 först tillverkade minorna, införa ett lock på M/F:1's sida. Innanför detta skulle elektroniken monteras. Detta lock kom att kallas EMMA-lock. Svampens magnetiskännande induktionsspole var ju mycket känslig för minans rörelser i det jordmagnetiska fältet, så det var säkert problem med att få detta att fungera tillfredsställande på en förankrad mina. Även om "det magnetiska hornet" aldrig synes ha blivit förverkligat på M/F:1 i någon operativ serie, kom detta lock till användning när man på 1960-talet införde gradiometern, ett rörelseoberoende och avståndskännande magnetiskt organ, (patent från 1962 av Rune Hultin på Minbyrån). Ett antal minor med EMMA-lock byggdes om till mina typ F 6. Det förefaller som om Svampen/EMMA bland förankrade minor blev realiserat enbart på kustartilleriets kontrollerbara mina M/K:1, som också utrustades i en version som bottenavståndsmina.

De prov med induktionsorgan som gjordes med den engelska minan och med EMMA mot våra örlogsfartyg, ledde till att ett allvarligt problem uppdagades. Bland annat gjordes prov mot minsveparen Bremön, varvid man insåg att fartyget var alldeles för magnetiskt för att med godtagbar säkerhet kunna röja denna typ av minor! Detta resulterade i ett "Nådigt brev" från Kungl Maj:t den 13 juni 1941, där det anbefalldes motåtgärder mot magnetiska minor (cit); "*Fasta mätstationer skall byggas i Stockholm, Hårsfjärden, Karlskrona och Göteborg.*"

Av naturliga skäl var verksamheten mycket hög vid KMF Minbyrå under VK II. Minor, minröjning och minskydd utvecklades i en mycket hög takt. Det innebar också att en mängd företag var engagerade som leverantörer och sekretessen måste hållas så hög som det var praktiskt möjligt. Vid en genomförd säkerhetsgranskning 1943, redovisade Minbyrån samarbete med inte mindre än 77 företag på listan för säkerhetsgranskning!

4.7 Drivminor

Drivminors utnyttjande var klart begränsat i 1907 års Haag-konvention. Trots detta producerades under 1900-talet ett flertal olika typer runt om i världen. Även under VK II användes drivminor av de krigförande, som hade en något annorlunda syn på utnyttjandet än vad Haag-konventionen föreskrev. Detta framgår ganska klart av kommandör Muhls rapport från besöket i Tyskland vintern 1940/41:

Minkriget föres såväl från tysk som engelsk sida med fullkomligt åsidosättande av Haag-konventionens bestämmelser VIII av år 1907 angående minutläggning och i samband härmed föreskrivna försiktighetsåtgärder till den fredliga sjöfartens skydd. Några inskränkningar beträffande mintypers konstruktion och verknings sätt bör därför inte få förekomma vid den nu pågående utvecklingen av vårt minvapen. Liksom man bör vara inställd på att avvärja det "oinskränkta" minkriget måste man även vara beredd att själv bedriva det utan alla hänsyn.

I Sverige har drivminor uppenbarligen varit på tapeten vid ett flertal tillfällen under 1900-talet. Förutom Leons mina, som avhandlats i avsnitt 4.3, finns en konstruktion som benämns 50 d.m M/19. Ritningen finns vid Krigsarkivet och kopia återges bland

bifogade datablad – någon ytterligare information om denna mina har inte uppdagats. År 1943-44 genomfördes prov med två nya projekt av professor Weibull respektive ASEA. Efter flera omkonstruktioner verkade i vart fall ASEA's mina ha nått tillfredsställande resultat. Denna mina hade 20 kg laddning och flöt på ½ m mindjup. (Inga ytterligare tekniska uppgifter om dessa minor föreligger). Men Chefen för marinen sade (ånyo) nej. Riskerna för egna sjöstridskrafter ansågs för stora. Det kan ju poängteras att den i 300 exemplar anskaffade och då mycket hemliga minan M/F:7, LYDIA, var halvt om halvt en drivmina, även om den i viloläge låg på botten.

4.8 Utländska minor i svensk tjänst

Sverige har varit tämligen självständigt vad gäller utveckling av sjöminor. Givetvis har man under åren tagit intryck av den utveckling, som skett utomlands. I flera mintyper kan man finna tekniska lösningar, som också kan återfinnas i utländska minor. Någon närmare analys av detta har inte gjorts i denna sammanställning. Vår äldsta, i dag bevarade mina, Ostermans mina från 1831, är ett exempel på detta. Den minan är helt enkelt en kopia av Robert Fultons första, praktiskt användbara mina.

I fortsättningen redovisas bara kompletta mintyper, som har utländsk bakgrund. Minorerna finns närmare redovisade i databladet.

År 1884 inköptes från Tyskland en kontaktmina av löjtnant Pietruskis konstruktion M/72. Om det var för att prova minan inför en eventuell större anskaffning, eller om det var för att lära sig ny teknik, har inte undersökts närmare. Någon serieanskaffning genomfördes dock aldrig. Prov med minan avbröts omkring 1900, då miningenjör Edvard Årfelt på Minbyrån förklarade att han kunde göra en bättre konstruktion.

Utvecklingen av rörliga minor var starkt influerat av utlandet. Så kallade släpminor av Harveys konstruktion inköptes från England omkring 1871. De anskaffades i en större och en mindre typ. Tio minor inköptes i en första (prov?-)omgång. Resultatet förefaller positivt, ty ytterligare tio har anskaffats. Från Frankrike köptes en släpmina, som mycket påminner om en bogserad torped. Hur många som köptes av denna typ har inte kunnat spåras..

Som tidigare nämnts var tillgången till minor långt under behovet. Redan 1920 byggdes 50 bärgade tyska hornminor om till självankrande minor, M/20, för Kustartilleriet. Detta gjordes av Flottans station i Stockholm. Laddningen på 100 kg novit ändrades till trotyl och de fick ett nytt ankare av svensk konstruktion.

På fästningsmuseet i Vaxholm finns utställd en mina, som inte kunnat identifieras till sitt (eventuellt) svenska ursprung (minan redovisas i Datablad som mina Okänd 2). Minan är klotrund med ett dubbelnitat liv runt om. Den står på ett (troligen) svenskt ankare, som inte riktigt förefaller passa till minan. En mina med samma utseende rapporteras upphittad och sprängd i vattnet utanför Vaxholm så sent som i april år 2000! På Marinmuseet i Karlskrona finns ytterligare en mina, som har inköpts från fiskare Charles Johansson, Tjörn, för 150 kronor år 1940. Mintypen har kunnat spåras till dokument i Krigsarkivet "KMF 21/1 1927, nr 17826". Dokumentet innehåller "Fotografier över funna utländska minor" och är ursprungligen upprättat 1915. Fotografier visar två typer av en engelsk mina med samma utseende som de som finns på våra museer. Minorna återfinns även i Handbok för Oskadliggörande av främmande Minor, HOM. En till det yttre mycket snarlik mina beskrivs i H Wrangels bok "Svenska flottans bok" från 1898. Dessutom finns på Marinmuseet en modell i koppar i skala 1/10 av 1800-talsminan. Av en skrivelse 1928 från KMF till Vaxholms fästning framgår att 35 minor M/27 inom

kort skall levereras. Kan det vara så att den engelska minan konverterats till svensk version M/27? Någon mina M/27 eller med utseende som de engelska minorna har emellertid inte kunnat spåras i något register. Minan är ett litet mysterium.

År 1928 konverterades ett 60-tal tyska 150 kg minor till kontrollerbara syftminor. Detta blev mina M/28.

I maj 1940 skrev Chefen för Marindistrikt Syd till KMF och begärde att få utnyttja 30 stycken av 65 tillvaratagna tyska minor för "vissa mineringar". Med detta avsågs mineringar utanför Karlshamn och Oskarshamn. Behoven utökades i och med att CMDS ville frigöra civila fartyg, som beslagtogs för att utnyttjas som spärrfartyg i skånska hamnar. I stället ville man utrusta pråmar med en kontrollerbar tysk mina i fören och en i aktern. Vid behov skulle pråmen sänkas i hamninloppet och bli både spärr och minering. KMF tillstyrker. Denna mina kom att benämnas M/T.

Att tillgången till minor och sprängämne var starkt begränsad under kriget framgår av KMF direktiv i september 1944, då man framför att: "*...Tillgången till marina sprängämnen är mycket begränsad. Drivande minor bör om möjligt ej sprängas, utan lämnas till örlogsvarv för att ändras och utnyttjas för KA minförsvar...*"

På order av Högkvarteret inrättas i Stockholm 1945 ett "Studieförråd" (plats?) för omhändertagande av utländsk materiel. Från minvapnet tillförs: *Tysk elektrisk mina, 760 mm diameter. Tysk antennmina, 1000 mm, laddning 147 kg. Laddningsbehållare till engelsk mina, 250 kg. Beskrivning av tysk mina 800 mm och 1160 mm samt beskrivning av engelsk mina 780 mm och 1030 mm.*

År 1945 får KA 50 nya minor med benämning M/K:5. Den har sitt ursprung i de tyska minorna M/U:31 och M/U:36 (svensk beteckning enligt Handbok för Oskadliggörande av främmande Minor – HOM). Minorna gjordes kontrollerbara och utnyttjades som syftminor.

Även två engelska minor av "typ H" modifieras och tillförs den svenska (italienska! – se nedan) minparken i form av M/F:3 E. Inga närmare uppgifter föreligger om dessa minor.

Men det var inte bara tillvaratagna minor, som utnyttjades. Mitt under brinnande världskrig lyckas KMF upphandla 200 italienska och 200 tyska antennminor, som kom till Sverige 1940 och tilldelas benämningen M/F:3 respektive M/F:5.

I anslutning till krigsslutet gjorde sig tyskarna av med en del minor. Sålunda sänktes i Kielbukten förankrade minor av typ EMF. En tysk firma fick de allierades tillstånd att bärga minorna och sälja dem som skrot utan avfyrningsorgan. 200 köptes till Sverige 1952 och anpassades till KA-bruk med beteckningen M/K:8.

Flottan behövde efter VK II komplettera minparken med en modern, flygfälld bottenavståndsmina. En tysk konstruktion med tryckfunktion, LMB, var av stort intresse. Via en svensk agent, AB Ekendahl och Ström, upphandlades 1952 delar till 200 minor, som skulle sättas samman i Sverige, men leveransen råkade ut för Force Majeur. Tillverkningen måste nämligen godkännas av de allierades Military Security Board (MSB) och i strängt förtroliga diplomatiska brev från svenska ambassaden i London till UD framfördes att USA, Frankrike och England inte gick med på denna leverans, enär tysk tillverkning av denna typ av sjöminor inte var tillåten! På något sätt (som inte har kunnat klarläggas inför denna skrift) kom dock leveransen i gång, ett år försenad. Kanske var det viss upphandling av instrumentering via Österrike, som löste knuten? Denna mina fick den svenska beteckningen M/F:17.

Att tänka på om tidningen skall tryckas

Ett flertal sidor i detta nummer har låg kvalitet och är därmed mer svårlästa och skulle inte kunna användas, om tidningen skulle tryckas.

Ni som levererar material till tidningen bör tänka på följande:

1.Brödtexten skall levereras i en ren textfil (word)

och inte vara blandad med bilder.

(Detta gäller också om tidningen inte skall tryckas)

Det går bra att även skicka med ett dokument med bilderna inlagda, om man har önskemål om bildplacering.

2. Bildtexter skall levereras i ett särskilt dokument

**2.Bilder skall levereras separat och vara
högupplösta (300 DPI)**

3.Scannade textsidor duger inte.

Hälsningar red

Till KA 2:s kamratförenings 75-årsjubileum

När tretti'talet började
i vårt befästa fattighus
som Sverige kallades ibland
var kanske den benämningen
betingad mer av stämningen
från det som varit än som var
men faktum var att vårt försvar
ej hade sina bästa da'r.

Då kom likt många gånger förr
en våg av vilja till försvar
och mångas klara mening var
att Svea vaktar vid sin dörr.
Se'n började det hårdna till
och om än himlen tycktes blå
fanns tidens mörka moln därpå
när vettet gick i världen vill.

Snart bildades i riket kring
kamratföreningar som var
till stadigt stöd för vårt försvar
som skurits ned och mist sitt sting.
Sjutti' fem år sedan manades
till samling så vid KA 2.
Där möttes fyra hundra då
och en förening danades.

Man enades om meningen
att sammanbinda som en ked
dem som ej längre var i tjänst
men ändå ville vara med
och dem, som tjänade sin sold
i tjänst för värn mot hot och våld
som anställda och årligen
den övande beväringen.

Kamraterna på många sätt
till börd och status skilda åt
var likar här med samma rätt
för tjänar' börd som herreståt.
I stadgarna i vårt förbund
står nämnt att otvunget och fritt
vi möts på våra minnens grund
och ingen skiljes från för sitt.

Vad har då vår förening gjort
mer än att samla varje år
kring femti', sexti' eller så
till möte, mat och litet prat
och ett besök vid något fort.
Så spörjas kan på skjutjärnsvis
för svarslöshet från glashal is.
Men, här ar svar för den som sport!

Ty vår kamratförening är
tillsammans med ett sexti'tal
föreningar i ett förbund
ett samlat stöd på fredlig grund
för Sveriges rätt till självförsvar
och nödvärnsvåld i ofärdsda'r
och var föreningsmedlem är
sin del av stödet här och där.

I dag när sjutti' fem år gått
och vi har samlat oss till fest
går tankarna kanhända mest
tillbaka mot begynnelsen
och dem som byggt föreningen.
Vi vördar dem för det och vet
att böja oss i tacksamhet
för arv och plikter som vi fått.

Gustav Karlsson Walles

Höstmöte och 75-års jubileum

Årets höstmöte kommer att avhållas på Frimurarelogen.

Den 29 oktober klockan 1700

*Där kommer vi också fira att det är 75 år
sedan föreningen bildades.*

*Närmare information om mötet kommer att publiceras
på vår hemsida*

och tillsändas de som inte har tillgång till internet.

Viktigt att ni notera detta redan nu.

Styrelsen

Korsord 2011:2

Vinnare korsord 2011:1:
Arne Lundström, Stockholm

*Gustav Karlsson har konstruerat
korsordet*

*Lösningen sänds senast 1 dec 2011 till
Gustav Karlsson
Syrenvägen 4
370 30 RÖDEBY*

Pris till den först öppnade rätta lösningen

Vågräta ord

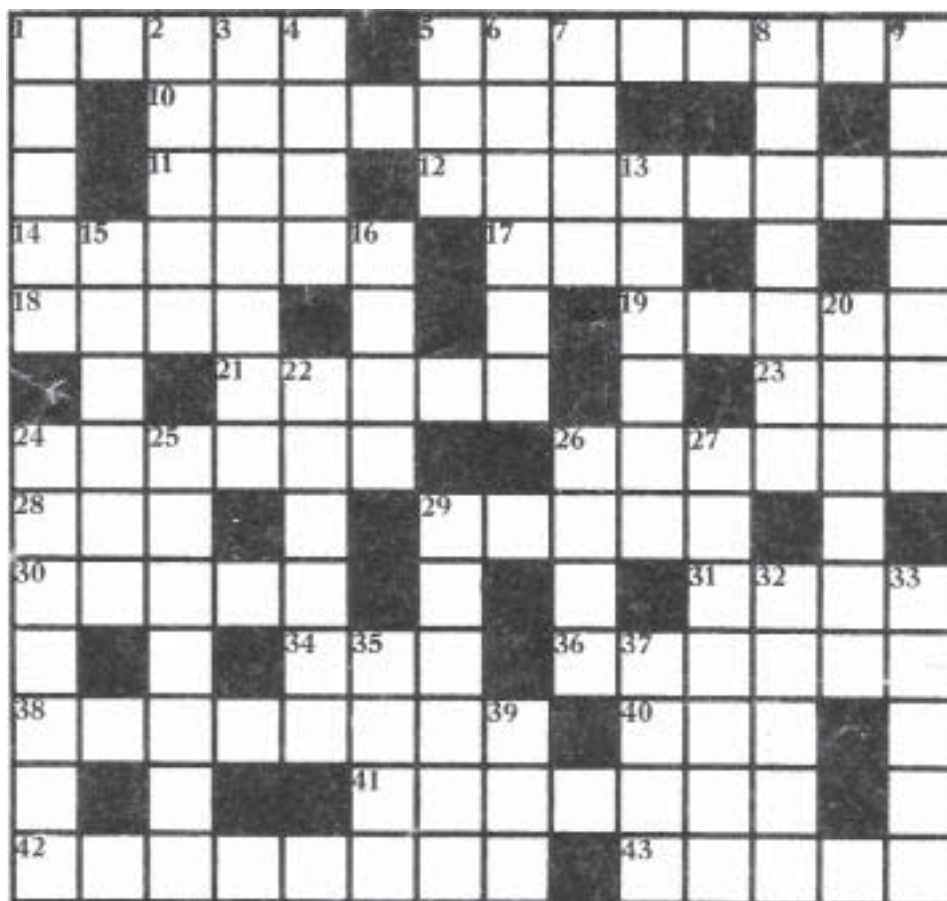
1. Kan huggorm göra
5. Kyrkosångledare förr
10. Självljud
11. Altare
12. Österlamdet
14. Festfin
17. Musikelement
18. Jesu pokal
19. Mansnamn
21. Svordomsorgie
23. Fågelfjädrar
24. Oredig
26. Kvinnonamn
28. Att kyla
29. Föraktat folk
30. Krigshandling
31. Järnhydroxid
34. "Slut" i England
36. Dra åt
38. Huvudsaklig variation
40. Optiskt sinne
41. Elak käring
42. Skinndekorerad
43. Linjer

16. Forum
20. Sjukdom
22. Huvudsmycke
24. Mer än tro
25. Sällsynthet
26. Åmynning
27. Pajasnöje

29. Driva liten båt
32. Inte tänkbar
33. Grisliknande långnosig
35. "Kisse" i Oslo
37. Härskartitel
39. Värmefenomen

Lodräta ord

1. Elak
2. Avlångruna
3. Körsånger
4. Automatkanon
5. Att klia med
6. Urtida skriftebud
7. Flygplats etc.
8. Oden i ordning
9. Geologiska tidevarv
13. Arbete
15. Konstnär

Födelsedagar m.m.

Vi gratulerar

90 År

Benny Jonsson Lyckeby 13/10

85 År

Sören Petersén Karlskrona 31/10

Uno Thordstein Lyckeby 1/12

80 År

Åke Nilsson Karlskrona 8/10

Knut Svensson Trensåm 25/10

Arne Niklasson Lyckeby 27/10

Åke Hansson Ramdala 1/11

Lars-Göran Ekenström Nynäshamn 5/11

Ingemar Olofsson Ronneby 15/11

Arne Karlsson Asarum 28/12

75 År

Yvonne Andersson Ramdala 18/9

Lars-Olov Olsson Karlshamn 11/11

Karin Karlsson Karlskrona 18/11

70 År

Lennart Lindgren Karlskrona 1/10

Gunnar Dahlberg Göteborg 14/10

Birger Werner Karlskrona 11/12

65 År

Lars-Göran Wallin Karlskrona 30/9

Leif Högberg Skurup 4/10

Olle Östlund Vingåker 7/10

Lars Carmén Ystad 25/10

Tommy Nordén Kristianstad 10/11

Gunnar Strandberg Västra Frölunda 6/12

Lars W Björneman Södertälje 30/12

60 År

Erling Holmberg Karlskrona 5/10

Bengt-Göran Etterdahl Karlskrona 25/11

Dennis Larsson Karlskrona 19/12

55 År

Peter Glimvall Karlskrona 28/11

50 År

Torbjörn Svensson Lyckeby 28/9

45 År

Johan Hasselrot Norrköping 19/11

40 År

Mattias Berg Viken 5/12

35 År

Marcus Blomkvist Nättraby 12/10

Avlidna kamrater

Sven Wikerfelt Solna april 2011

Gustav Pettersson Ängelholm 4/4 2011

Bernt Thimgren Täby 31/3 2011

Åke Svärd Helsingborg 28/5 2011

Sven Åkesson Karlskrona 9/8 2011

Allan Nilsson Karlskrona 5/8 2011

Thorwald Persson Rödeby 16/8 2011

Nya medlemmar

Lars Larsson Karlskrona

